

Därför egenkontroll

De välkända hälsoriskerna med att använda tobak är bakgrunden till att det finns särskilda krav om hur försäljning till konsumenter får ske.

Du som tänker sälja tobaksvaror ska bland annat ha ett egenkontrollprogram. Syftet är att skapa goda rutiner vid försäljningen och på så vis göra det enklare att följa reglerna. Programmet är också ett viktigt dokument i samband med den tillsyn kommunen och polisen genomför. Egenkontrollprogrammet består av ett antal frågeställningar som ska besvaras och sedan skrivas under. Det är valfritt att använda den här mallen eller en egen uppläggningsmall.

Det här dokumentet inleds med de viktigaste försäljningsreglerna som gäller för tobaksvaror. Därefter kommer frågeställningarna i egenkontrollprogrammet. Avslutningsvis finns en lista där de anställdas namn samt när de blev informerade om gällande regler och rutiner ska fyllas i. Fyll gärna i svarsfälten via dator. Ett ifyllt och undertecknat exemplar av programmet ska dock skickas till kommunen tillsammans med din anmälan om att du planerar att sälja tobaksvaror.

Flera myndigheter inblandade

Flera myndigheter har uppgifter som gäller försäljning av tobaksvaror. **Folkhälsomyndigheten** är central myndighet när det gäller bland annat ålderskontroll, anmälningsplikt och egenkontroll. **Konsumentverket** är central tillsynsmyndighet för frågor om reklam och marknadsföring. **Skatteverket** ansvarar för frågor om beskattning. I vissa fall är dock **Tullverket** beskattningsmyndighet. Länsstyrelsen ansvarar inom länet för samordning och viss tillsyn. Lokalt ansvarar **kommunen** och **polisen** för den omedelbara tillsynen över handeln med tobaksvaror. Polisens primära huvuduppgift är att ingripa mot brott, medan kommunens uppgift främst är att säkra att regelsystemet följs i framtiden.

Läs mer

Mer information om reglerna och kommunens tillsyn finns på www.kramfors.se. Se även webbinformation från andra inblandade myndigheter: www.folkhalsomyndigheten.se, www.konsumentverket.se, www.skatteverket.se, www.tullverket.se och www.polisen.se.

Försäljnings- och skatteregler

Dessa försäljningsregler finns i lagen om tobak och liknande produkter (2018:2088):

- Den som säljer tobaksvaror till konsumenter måste ansöka om tillstånd för försäljningen hos den kommun där försäljningen sker.
- Den som driver en verksamhet där tobaksvaror säljs ska utöva egenkontroll över försäljningen och ansvara för att det finns ett lämpligt egenkontrollprogram.
- Tobaksvaror får inte säljas till någon som inte fyllt 18 år. Den som säljer varorna ska försäkra sig om att köparen fyllt 18 år. Det ska finnas en tydlig och klart synlig skylt/dekal med information om åldersgränsen.
- Tobaksvaror får inte säljas eller lämnas ut om man misstänker att de kommer att lämnas över till en person under 18 år (s.k. langning).
- Innehavaren/Föreståndaren ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att de ska kunna följa tobakslagens bestämmelser.
- Eventuell marknadsföring av tobaksvaror på försäljningsstället får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk. Den får bara förekomma inomhus.
- Det är inte tillåtet att sälja cigaretter styckvis eller i förpackningar med färre än 19 cigaretter.

Lagen om tobaksskatt (1994:1563) innehåller också bestämmelser som är viktiga att känna till:

- Tobaksskatt till staten ska vara betald för tobaksvaror som säljs i landet. Den som innehar obeskattade tobaksvaror kan bli skyldig att betala tobaksskatt.
- Cigaretter får inte säljas till högre pris än detaljhandelspriset.

Egenkontrollprogram Tobaksförsäljning

Uppgifter om företaget

Försäljningsställets namn	Gatuadress
Postnummer och ort	E-post
Kontaktperson	Telefon
Firmanamn (ägare)	Organisationsnummer/personnummer

Information om åldersgränsen

För att informera om åldersgränsen ska ni ha minst en tydlig och klart synbar skylt på försäljningsstället. För att uppfylla kravet ska skylten normalt placeras vid kassan. Inget hindrar att ni placerar fler skyltar på andra platser på försäljningsstället.

På vilket eller vilka sätt informerar ni kunderna om att ni inte får sälja eller lämna ut tobaksvaror till någon som är under 18 år?

med skyltar/dekaler muntligen i kassan med informationsblad

på annat sätt, beskriv:

Var är skyltarna/dekalerna placerade?

vid kassan på entrédörren på skyltfönster

på annan plats, beskriv:

Rutiner för ålderskontroll

Den som lämnar ut tobaksvaror ska förvissa sig om att kunden har fyllt 18 år. Om det finns tveksamhet beträffande kundens ålder ska legitimation begäras. Ett riktmärke kan vara att alltid begära legitimation om kunden ser ut att vara under 25 år. Om kunden inte har fyllt 18 år får tobaksvaror inte säljas eller lämnas ut på annat sätt. Det måste finnas rutiner för ålderskontroll även vid försäljning genom t.ex. automat, via postorder eller internet.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll vid försäljningsstället? Markera alla alternativ som stämmer!

- Personalen rekommenderas att begära legitimation av alla.
- Kundens ålder kontrolleras via födelsedata på legitimationen.
- Vid tveksamhet om kundens ålder efterfrågas legitimation.
- Om kunden inte kan visa att han eller hon är över 18 år nekas köp.
- Om personalen misstänker att en tobaksvara är avsedd för någon som är under 18 år nekas köp.
- Om kunden är påstridig tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.
- Annat, beskriv:

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll om försäljningen sker via automat, postorder, internet eller liknande? Markera alla alternativ som stämmer!

- Ingen sådan försäljning förekommer.
- Poletter eller likanden till automat säljs i kassa med ålderskontroll.
- Automaten är placerad så att den bevakas kontinuerligt.
- Ålderskontroll vid köp på internet görs via bankkort eller liknande.
- Försändelser via post skickas med rekommenderat brev, mottagningsbevis, personlig utlämning eller liknande.
- Försändelser via post innehåller uppgifter om att tobaksvarorna inte får lämnas ut till någon som inte fyllt 18 år.
- Annat sätt, beskriv:

Har ni någon rutin för att kontrollera att cigaretterna inte säljs lösa? Beskriv i så fall här:

Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll? Beskriv i så fall här:

Riskbedömning och särskilt stöd

Finns det situationer då det är problematiskt att följa bestämmelserna om åldersgränsen? Beskriv här:

På vilket sätt hanterar ni problematiska situationer, exempelvis om köparen inte kan eller vill visa legitimation? Beskriv här:

Stöd och utbildning av personal

Den som driver ett försäljningsställe där tobaksvaror säljs ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att de ska kunna följa lagreglerna om tobaksförsäljning. Det finns inget ålderskrav för att få sälja tobak. Däremot måste den som säljer tobak känna till vad tobakslagen innebär och t.ex. ha en reell möjlighet att vägra sälja tobak till minderåriga. Det kan vara svårt för en person som inte själv fyllt 18 år.

På vilket eller vilka sätt informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och övriga bestämmelser om tobaksförsäljning? Markera alla alternativ som stämmer!

- på personalmöten genom informationsblad
 genom intern utbildning genom extern utbildning
 på annat sätt, beskriv:

Hur ofta informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och övriga bestämmelser om tobaksförsäljning? Markera alla alternativ som stämmer!

- vid nyanställning
 minst en gång per år
 Vi använder en tabell för att notera tidpunkterna för information och utbildning av personalen
 Poletter eller likanden till automat säljs i kassa med ålderskontroll.
 på annat sätt, beskriv:

Vilket stöd ger ni personal under 18 år för att kunna hantera problematiska situationer i samband med tobaksförsäljning? Beskriv:

Krav på varningstexter med mera

Alla tobaksvaror ska ha varningstexter. Cigarettpaket ska dessutom ha en innehållsdeklaration. Regler om utformning och placering finns i EU-direktiv, tobakslagen och föreskrifter från Folkhälsomyndigheten. På cigarettpaket ska varningstexterna vara tryckta. På övrig tobak kan varningstexterna vara klistrade. Varningstexterna för tobak som ska rökas är fler och mer omfattande än de som krävs för tobak som ska snusas, sugas på eller tuggas. Varningstexterna ska vara skrivna på svenska. Tobaksvaror som är omärkta eller felaktigt märkta får inte säljas.

Har ni någon rutin för att kontrollera att tobaksvarorna är korrekt märkta? Beskriv i så fall:

Marknadsföring

Det är endast tillåtet att marknadsföra tobaksvaror inne på försäljningsstället, genom att tillhandahålla varorna och genom kommersiella meddelanden nära platsen där tobaksvarorna finns. Meddelandena får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av tobak. Om det finns skyltar inomhus så bör de t.ex. placeras så att de inte är synliga genom skyltfönster. Reklam för mängdrabatter är inte tillåtet.

Har ni någon rutin för att kontrollera att ingen marknadsföring förutom den som är tillåten förekommer på försäljningsstället? Beskriv i så fall här:

Beskattning av tobaksvaror

Tobaksskatt ska vara betald för alla tobaksvaror. Den som innehar obeskattade tobaksvaror kan bli skyldig att betala tobaksskatt. Därför är det viktigt att ni även har rutiner för att kontrollera att de tobaksvaror ni har till försäljning är beskattade i Sverige. För cigaretter gäller också att de bara får säljas i originalförpackning som är märkt med högsta tillåtna detaljhandelspris. Reglerna om beskattning finns i lagen om tobaksskatt (1994:1563). För mer information, kontakta Skatteverket, telefon 0771-567 567.

Underskrift

Ort och datum	
Namnteckning	Namnförtydligande

Personuppgiftslagen (1998:204)

Enligt personuppgiftslagen får register upprättas för att arbetsuppgifter i samband med myndighetsutövning ska kunna utföras, om det är nödvändigt. Dina personuppgifter kommer att finnas i ett dataregister för att kommunen ska kunna fullgöra sitt ansvar som myndighet när det gäller tillsyn enligt tobakslagen.

Sänd ifyllt blankett till:

Kramfors kommun
Miljö och byggförvaltningen
872 80 KRAMFORS

